

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrap-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 15. фебруар 2013. године

Предмет бр. 88/10

Т. П.

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 15. фебруара 2013. године,
уз присуство следећих чланова:

г. Марека НОВИЦКОГ, председавајућег
гђе Кристин ЧИНКИН
гђе Франсоаз ТУЛКЕНС

Уз помоћ

г. Андреја АНТОНОВА, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменуте жалбе, уложене сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, обављеног такође и електронским путем, у складу са правилом 13 § 2 свог Пословника, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 31. марта 2010. године и уписана је 1. априла 2010. године.
2. Дана 4. октобра 2010. године, жалилац је Комисији доставила додатне информације.
3. Дана 14. марта 2012. године, Комисија је затражила од жалиоца да достави додатне информације. Жалиочев одговор је примљен 5. априла 2012. године.

4. Дана 14. јуна 2012. године, Комисија је добила додатна разјашњења путем телефонског разговора са жалиоцем.
5. Дана 31. јула 2012. и 2. августа 2012. године, Комисија је поднела захтев за информације у вези са жалбом Окружном суду у Приштини и Општинском суду у Урошевцу. Окружни суд у Приштини није одговорио. Општински суд у Урошевцу је одговорио 3. августа 2012.
6. Дана 27. септембра 2012. године, Комисија је прогласила жалбу делимично прихватљивом.
7. Дана 18. октобра 2012. године СПГС је доставио одговор УНМИК-а на одлуку Комисије од 27. септембра 2012.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

8. Жалилац је бивша становница Косова са тренутним пребивалиштем на територији уже Србије.
9. Жалилац наводи да је њена мајка била власница куће, укључујући и двориште и воћњак, у Урошевцу. Жалилац је такође живела тамо са својим супругом и децом. Она наводи да су они у јуну 1999, након доласка КФОР-а и УНМИК-а на Косово, морали да напусте Косово због безбедносне ситуације. Жалилац тврди да су од својих суседа сазнали да им је породична кућа опљачкана и спаљена 14. јуна 1999. године.
10. Дана 24. августа 2004. године, жалиочева мајка је поднела тужбу пред Општинским судом у Урошевцу против Привремених институција самоуправе Косова (ПИС), Општине Урошевац, УНМИК-а и КФОР-а, за надокнаду штете начињене приликом уништења горенаведене имовине, у износу од 136.000 евра.
11. Током 2004. године, судовима на Косову је поднето око 17.000 захтева за надокнаду штете, већином од стране косовских Срба који су 1999. године напустили своје домове на Косову због непријатељске агресије, и чија је имовина касније била оштећена или уништена. Са циљем да задовоље законски петогодишњи рок за предају грађанских захтева за надокнаду штете, ови жалиоци су поднели своје захтеве у отприлике исто време током 2004. године. Захтеви су били управљени против УНМИК-а, КФОР-а, ПИС-а и релевантне општине (видети мишљење Саветодавне комисије за људска права (СКЈП), *Милогорић и остали*, предмети бр. 38/08, 58/08, 61/08, 63/08 и 69/08, мишљење од 24. марта 2010, § 1; за правну основу по којој су жалиоци засновали своје захтеве видети исто мишљење, § 5).
12. У вези са овим предметима, директор Одељења правде (ОП) при УНМИК-у је 26. августа 2004. године послао писмо председницима свих општинских и окружних судова и председнику Врховног суда Косова, у коме помиње да је поднето „преко 14.000“ таквих захтева. Указао је на „проблеме које ће судови имати због тако великог прилива захтева“ и замолио је да „се не заказују [такви] предмети док не будемо заједно одлучили како најбоље да их решимо“ (за пуни текст писма видети мишљење о предмету *Милогорић и остали*, наведеном горе у § 11, под § б).

13. Дана 15. новембра 2005. године, ОП је упутио обавештење косовским судовима да почну рад на захтевима у вези са штетом коју су нанела идентификована физичка лица, као и за штету учињену након октобра 2000. године, имајући у виду да „препреке ефикасном решавању ових случајева“ више не постоје. Захтеви који се тичу догађаја пре октобра 2000. године нису обухваћени овим писмом.
14. Дана 28. септембра 2008. године, директор ОП-а упутио је савет судовима да би случајеве који нису били заказани по захтеву од 26. августа 2004. године требало сада да обраде.
15. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
16. До краја децембра 2008. године, Општински суд у Урошевцу није контактирао жалиочеву мајку нити су заказана саслушања у вези са горенаведеном тужбом. Дана 12. фебруара 2009. године, жалиочева мајка је писала председнику Општинског суда у Урошевцу, тражећи убрзање разматрања предмета.
17. Дана 3. марта 2011. године, Општински суд у Урошевцу донео је првостепену пресуду по предмету, одбацујући захтев за надокнаду штете. Нема навода да се жалилац жалила на горенаведену одлуку.

III. ЖАЛБА

18. Утолико што је жалба проглашена прихватљивом, жалилац заправо тврди да су поступци који се тичу захтева за одштету за уништену имовину обустављени те јој је онемогућено да добије разрешење свог захтева, чиме је прекршено њено право приступа суду према члану 6 § 1 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП). Она се такође жали на то што, услед обустављања, поступак није решен у догледно време, чиме је дошло до кршења члана 6 § 1 ЕКЉП. Коначно, она тврди да је из истог разлога њено право на ефикасан правни лек сходно члану 13 ЕКЉП такође нарушено.

IV. ПРАВО

Наводна кршења члана 6 § 1 ЕКЉП

19. Комисија напомиње да се у предмету жалиоца покрећу питања чију су суштину други жалиоци већ поднели Комисији. Комисија подсећа да је, на пример, у спојеним предметима *Милогорић и остали* (наведеним у § 11 изнад), размотрила жалбе петоро жалилаца који су такође били власници некретнина на Косову. Године 1999, у страху од непријатељске агресије, они су такође напустили своје домове на Косову. Њихова имовина је оштећена или уништена током друге половине 1999. године, након доласка УНМИК-а и КФОР-а на Косово. Ови жалиоци су такође поднели жалбе 2004. године надлежним општинским судовима против УНМИК-а, КФОР-а, ПИС-а и релевантних општина, тражећи

одштету за штету нанету њиховој имовини. Ни они нису контактирани од стране судова и нису заказана рочишта због горенаведене интервенције од стране ОП-а којом су заустављени судски поступци од августа 2004. до септембра 2008. године. У овим предметима, Комисија је закључила да је право жалилаца да о њиховом захтеву одлуче судови било прекршено.

20. У свом одговору СПГС брани и понавља аргументе, засноване на судској пракси Европског суда за људска права, које је дао у погледу меритума ранијих, сличних случајева. Између осталог, СПГС тврди да се захтев УНМИК-а за обуставу поступака мора сматрати као легитиман и да је, у условима послератног Косова и његовог судског система који се развија, привремена обустава била једини начин да се УНМИК бави јединственом ситуацијом са којом се суочио судски систем на Косову, а који је узрокован приливом захтева за надокнаду штете. СПГС такође тврди да је постојала разумна пропорционалност између ангажованих средстава и циља коме се тежило, зато што је пронађена праведна равнотежа између захтева од општег друштвеног интереса и захтева за заштиту основних права појединца. Према СПГС-у, разумност дужине поступка треба проценити у светлу одређених околности предмета, а Европски суд нарочито примењује три критеријума: понашање судских власти, сложеност предмета и понашање подносиоца жалбе. Само одлагања која се приписују Држави узрокују кршење захтева о разумном времену. СПГС врши детаљну анализу примене три горенаведена критеријума у контексту Косова.
21. Комисија подсећа да је већ узела у разматрање и одбацила све ове аргументе у случају *Милогорић и остали* (наведен изнад у § 11) и у случају *Бериша и остали* (СКЈП, предмети бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011. године, § 24), *Лалић и остали* (СКЈП, предмети бр. 30/08 и остали, мишљење од 13. маја 2011. године, § 21), *Фелеги и остали* (СКЈП, предмети бр. 32/08 и остали, мишљење од 17. августа 2012, § 24). Што се тиче аргумента да се околности на Косову морају узети у обзир, Комисија је закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју узети као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (*Милогорић и остали*, § 44; *Бериша и остали*, § 25, *Лалић и остали*, § 22, *Фелеги и остали*, § 24).
22. Комисија не види ниједан разлог због ког би одступила од ових закључака.
23. Комисија се затим осврће на додатни аргумент који је представио СПГС у овом предмету, да се горе споменута мишљења Комисије не баве чињеницом да је УНМИК морао да усвоји „политику балансирања приоритета када је реч о стручном вођењу предмета“ како би редуковао ризик од одлагања за друге кориснике судских услуга, док је истовремено трагао за другим опцијама за решавање „17.000 случајева“. СПГС напомиње да је, према извештају Генералног секретара Уједињених нација упућеном Савету безбедности 1. септембра 2006. године, број нерешених предмета грађанског суда на Косову износио 45.053. Према наводу СПГС-а, обустава „17.000 случајева“ и накнадни напори да се покрене њихово решавање, чак и ван судског поступка, омогућили су да се правосудни систем у развоју фокусира на огроман број других грађанских тужби које су такође биле на чекању пред судовима. СПГС тврди да је ова ситуација релевантна за процену пропорционалности.

24. Комисија сматра да се овај аргумент у суштини не разликује од аргумената које је СПГС претходно покренуо, наиме да обустава „17.000 случајева“ мора да се сматра прикладном с обзиром на околности, јер је то био једини начин да се осигура нормално функционисање судског система на Косову у то време (видети, на пример, СКЈП, *Милогорић и остали*, наведен изнад у § 11, при §§ 25-29). У погледу тога, Комисија прихвата неопходност узимања у обзир потреба других странки, но ипак, као што је већ утврдила, сматра да УНМИК није успео да оствари пропорционални однос између употребљених средстава и циља коме се тежи. Конкретно, Комисија напомиње да, у периоду од четири године након налога ОП-а да обустави поступак, није усвојен ниједан нови закон нити су обезбеђени механизми који би помогли судовима у решавању тужби. Укратко, уместо да обезбеди приступ правди за оштећене, од којих су већина била угрожена и расељена лица, УНМИК је њима заправо ускратио тај приступ (видети СКЈП, *Милогорић и остали*, наведен у § 11 изнад, при §§ 42-43).
25. Комисија не види ниједан разлог због ког би одступила од ових закључака.
26. Коначно, СПГР тврди да је жалиочев предмет испитан „правовремено“ након окончања обуставе поступка од стране ОП-а 28. септембра 2008. пошто је првостепена одлука по предмету донета 3. маја 2011. године. С тим у вези, Комисија сматра овај аргумент неважним пошто ситуација након децембра 2008. у сваком случају спада ван оквира одговорности УНМИК-а (видети СКЈП, *Лалић и остали*, наведен у § 21 изнад, при § 26).
27. У светлу горе наведеног, Комисија закључује да је постојало кршење члана 6 § 1 ЕКЈП у погледу немогућности жалиоца да о њеном захтеву одлуче судови и да није неопходно да се засебно испита питање трајања поступка.

Наводно кршење члана 13 ЕКЈП

28. Комисија налази да се жалба према члану 13 ЕКЈП (право на ефикасан правни лек) у основи односи на иста питања као и она разматрана према члану 6 § 1. Под овим околностима, она налази да се не појављују посебна питања према члану 13 ЕКЈП (СКЈП, *Милогорић и остали*, наведен у § 11 изнад, при § 49).

V. ПРЕПОРУКЕ

29. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
30. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, према горе наведеном запажању Комисије, (видети § 15), одговорност УНМИК-а која се тиче судства на Косову завршила се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео потпуну радну контролу у области владавине права. Стога, УНМИК више није у позицији да предузима мере које ће имати непосредни утицај на поступке пред општинским судовима.
31. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран. У складу са судском праксом Европског суда за људска права у

ситуацијама смањене државне надлежности, Комисија је мишљења да УНМИК мора настојати, свим расположивим дипломатским средствима у односу на косовске власти, да пружи уверење да ће се предмет који је поднела жалилац прописно обрадити (видети СКЈП, предмет *Милогорић и остали*, наведен у § 11 при § 49 и предмет *Лалић и остали*, наведен у § 21 изнад, при § 32, наведеним изнад; упоредити Европски суд за људска права (ЕСЈП), Велико веће [ВВ], предмет *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЈП*, 2004-VII, § 333; ЕСЈП, предмет *Ал-Садун и Муфди против Велике Британије*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171, ЕКЈП 2010 (изводи).

32. Комисија даље сматра да УНМИК треба да предузме одговарајуће кораке за адекватну накнаду за жалиочеву породицу, за претрпљену нематеријалну штету која је резултат продуженог обустављања поступка које су они покренули.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ПОСТОЈИ КРШЕЊЕ ЧЛАНА 6 § 1 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА У ПОГЛЕДУ НЕМОГУЋНОСТИ ЖАЛИОЦА ДА О ЊЕНОМ ЗАХТЕВУ ОДЛУЧЕ СУДОВИ;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА НИЈЕ ПОТРЕБНО ИСПИТАТИ ЖАЛБУ ПРЕМА ЧЛАНУ 6 § 1 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА У ВЕЗИ СА ДУЖИНОМ ПОСТУПКА;**
- 3. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА НИЈЕ ПОТРЕБНО ИСПИТАТИ ЖАЛБУ ПРЕМА ЧЛАНУ 13 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 4. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**
 - a. ПОЗОВЕ НАДЛЕЖНЕ ВЛАСТИ НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ СЕ ОБЕЗБЕДИЛО ДА СЕ О ПРЕДМЕТУ ЖАЛИОЦА ОДЛУЧИ БЕЗ ДАЉЕГ ОДЛАГАЊА;**
 - b. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА АДЕКВАТНУ НАКНАДУ ЗА ЖАЛИОЧЕВУ ПОРОДИЦУ ЗА НЕМАТЕРИЈАЛНУ ШТЕТУ;**
 - c. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**